

PAMPAARALAN

UNANG ARALIN

Ang, Si

Ang mag-anak ay sa bukid nakatirá. Ang bahay nilá ay maliít. Ang bukid nilá ay malakí. Ang amá ay si Mang Liloy. Ang iná ay si Aling Poleng. Ang anak na lalaki ay si Ben. Ang anak na babae ay si Nena.

Si Mang Liloy ay magsasaka. Si Ben ay katulong ng amá. Si Nena ay katulong ng iná. Ang iná at ang amá ay masisipag. Si Ben at si Nena ay masisipag din. Ang mag-anak ay masayá.

Pagsasanay

Lagyan ng *ang* o *si* ang bawa't patlang.

1. — amá	6. — bahay
2. — Mang Liloy	7. — bukid
3. — anak na babae	8. — iná
4. — Ben	9. — Aling Poleng
5. — Nena	10. — anak na lalaki

(Ang *si* ay pantukoy sa ngalan-tao at ang *ang* ay pantukoy sa ngalang-bagay. Ang *ang* at *si* ay tumutukoy sa simunò (subject) ng pangungusap (sentence).

IKA-2 ARALIN

Ng, Ni

Ang kalabáw ni Mang Liloy ay malakí. Ang mga sungay ng kalabáw ay mahabá. Ang buntót ng kalabáw ay mahabá rin.

Ang kambing ni Ben ay maliít pa. Ang kulay ng kambing ay itim at puti.

Ang aso ni Nena ay matapang. Bagsik ang ngalan ng aso. Ang kulay ng aso ay puti. Ang buntót ng aso ay putól.

Ang pusá ni Aling Poleng ay masipag. Ming ang ngalan ng pusá. Ang kulay ng pusá ay itim.

Pagsasanay

Lagyan ng *ng* o *ni* ang bawa't patlang.

1. Ang kalabáw — Mang Liloy ay malakí.
2. Ang kambing — Ben ay maliít.
3. Ang pusá — Aling Poleng ay si Ming.
4. Ang aso — Nena ay matapang.
5. Ang buntót — kalabáw ay mahabá.
6. Ang kulay — pusá ay itim.
7. Ang ngalan — aso ay Bagsik.
8. Ang mga sungay — kalabáw ay mahabá.
9. Ang ngalan — pusá ay Ming.
10. Ang kulay — aso ay puti at itim.

(Ang *ni* ay pantukoy sa ngalang-tao at ang *ng* ay pantukoy sa ngalang-bagay. Ang *ni* at *ng* at tumutukoy sa may-ari ng bagay na binábanggít sa pangungusap).

Gamitin sa pangungusap ang bawa't isá sa mga parirala (phrases).

Pagsubok

(Test)

Sabihin ang pantukoy sa loób ng panaklóng na narapat sa pangungusap:

1. (Ang, Ng, Ni) bahay ay nasa-bukid.
2. (Si, Ang, Ng) Mang Liloy ay taong masipag.
3. Ang — tanim (niná, siná, ng mga) batá ay gulay.
4. Ang bulaklák (ng, ni, si) rosál ay mabangó.
5. (Ang, Si, Ni) Ming ay pusang itim.
6. (Ang mga, ng mga, niná) mais ay magugulang na.
7. (Si, Ni, Ang) anak na lalaki ay katulong ng amá.
8. Ang mga hayop (siná, ng mga, niná) Ben ay mata-tabá.
9. (Ang, Si, Ni) Bagsik ay bantáy sa bahay.
10. (Ang, Ng, Si) bahay ay nasa-bukid.
11. Si Mang Liloy ay nagtaním (ng mga, ang mga niná) gulay.

Pitak ni ANTONIA F. VILLANUEVA
Guro sa Wikang Pambansa sa Pamantasan ng Sto. Tomas

12. Siná Aling Poleng ay pumitás (ng mga, ang mga, siná) kamatis.

13. Ang mga sungay (ng, ang, si) kalabáw ay mahabá.

14. (Si, Ni, Ang) kambing (ni, ng, si) Ben ay maliít pa.

15. (Ang, Ng, Ni) bakuran (niná, ng mga, siná) Ben ay malakí.

16. (Ang mga, Ng mga, Niná) sampagita (ni, si, ng) Aling Poleng ay may (mga, ng, si) bulaklák na.

Basahin ang kuwentong itó:

Si Matá, Si Kamáy at Si Tiyán.

Isáng araw si Matá at si Kamáy ay nag-usap. Ang sabi ni Kamáy, "Matá, naririnig mo ba akó?"

"Oo," ang sagót ni Matá.

"Ikaw ba'y hindi napapagod?" ang tanóng ni Kamáy.

"Anó bang hindi, pagód na pagód na ngá akó," ang sabi ni Matá.

"Akó man ay pagód na pagód na rin," ang sabi ni Kamáy. "Tayo ay gawá na lamang nang gawá. Mabuti pa si Tiyán. Walá siyáng gáwain."

"Oo, ngá. Kaawa-awá namán tayo. Tayo na lamang ang gawá nang gawá. Akó ay tingín na lamang nang tingín," ang wiká ni Matá.

"Talagáng kaawa-awá tayo. Akó ay kilos na lamang ng kilos. Talagáng pagód na pagód na akó," ang wiká ni Kamáy.

"Anó, ibig mo, huwág na tayong gumawá, ang sabi ni Matá. "Pipikit akó at ikaw namán ay huwág kumilos."

"Ikaw, e. Hala, hindi na akó kikilos at ikaw ay pumikit na," ang wiká ni Kamáy.

"Halá, kayó," ang sabád ni Tiyán. "Baká kayó kung mapaano."

Parang si Tiyán ay hindi narinig ni Kamáy at ni Matá. Si Matá ay nakapikit na at si Kamáy namán ay hindi na kumikilos.

Nakaraan ang isáng araw. Nakaraan pa ang ikalawang araw. Si Kamáy ay hindi makakilos. Siyá ay mahinà na.

"Matá, Matá," ang tawag ni Kamáy. "Buháy ka pa ba?"

Si Matá ay hindi halos makadilat. Siyá ay mahinà na rin.

"Oo," ang mahinà niyáng sagót. "Kamáy, mamámatáy yata akó."

"Anó, hindi ba't sinabi kong baká kayó kung mapaano!" ang sabád ni Tiyán. Kapwá ngá kayó mamámatáy kapág hindi kayó gumawá.

"Matá, Matá," ang tawag ni Kamáy. "Dumilat ka na. Akó ay kikilos na."

"Hala, bigyán ninyó si Bibíng ng pagkain," ang utos ni Tiyán.

Si Matá ay dumilat na at si Kamáy ay kumilos nang dahan-dahan. Si Bibíng ay sinubuan na ni Kamáy ng pagkain. Tinanggáp namán ni Tiyán ang pagkain. Si Kamáy namán at si Matá ay unti-unti namang lumakás.

"Akó, ay lagi nang gágawá," ang sabi ni Kamáy.

"Ako rin," ang wiká ni Matá.

"Mabuti at natuto kayó," ang sabád ni Tiyán.

Sagutin ang sumusunód na mga tanóng:

1. Bakit ayaw gumawá si Kamáy at si Matá?

2. Anó ang ginagawá ni Tiyán?

3. Anó ang ginawá ni Matá?

4. Anó ang ginawá ni Kamáy?

5. Anó ang nangyari pagkaraan ng dalawang araw.

6. Anó ang natutuhan ni Kamáy at ni Matá?

(Itutuloy)